

Opinie separată

Expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Decizia nr. 41 din 4 aprilie 2023, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea nr. 132g/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 330² alin. (1) din Codul penal, a textului „prin procedee probatorii respective” din articolul 100 alin. (4) din Codul de procedură penală, a sintagmei „analiza probelor” din articolul 296 alin. (2) din Codul de procedură penală și a articolului 34 alin. (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, ridicată de dl avocat Vasile Nicoară, în interesele dlui Oleg Melniciuc, parte în dosarul nr. 1a-2078/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

În special, autorul excepției a invocat că, în vederea prevenirii și combaterii îmbogățirii ilicite, legislatorul a reglementat o procedură penală și una non-penală, fără a prevedea criterii clare și previzibile de delimitare a acestora. În opinia autorului, autoritățile publice pot aplica, în mod discreționar, o procedură sau alta. Sub acest aspect, autorul excepției a susținut pretinsa încălcare a articolelor 16, 20, 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

Totodată, referitor la acest capăt al sesizării, autorul a prezentat un memoriu în care a analizat practica actuală, pretins contradictorie, privind aplicarea articolelor contestate din Codul penal și din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate de organele de anchetă și funcționarii Autorității Naționale de Integritate.

Analizând sesizarea, Curtea Constituțională nu a dat curs argumentelor referitoare la neconstituționalitatea normelor contestate și a decis că sesizarea nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Nefiind de acord cu concluzia colegilor judecători constituționali referitoare la inadmisibilitatea sesizării în partea care vizează modul de reglementare legislativă a procedurilor penale și non-penale, am formulat prezenta opinie separată. Motivele opiniei separate sunt următoarele:

I. La solicitarea Curții Constituționale, Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR au prezentat Opinia *amicus curiae* nr. 1096/2022 privind infracțiunea de îmbogățire ilicită în care au menționat:

„37. În plus, nu există nicio sugestie că articolul 330² din Codul penal a fost adoptat cu încălcarea condițiilor legislației din Republica Moldova sau că prevederile acestuia nu sunt accesibile. Cu **toate acestea, ține de competența Curții Constituționale** să stabilească dacă vreun element al infracțiunii este de așa natură încât o persoană nu ar putea cunoaște din textul articolului 330² din Codul penal – dacă este necesar, cu o consultanță juridică adecvată și cu ajutorul oricărei interpretări disponibile oferite de tribunale – ce acte și omisiuni ar face-o să răspundă penal.

38. În măsura în care această analiză ajunge la concluzia potrivit căreia o persoană nu poate cunoaște ce acte și omisiuni ar face-o să răspundă penal pe baza articolului 330² din Codul penal, **Curtea Constituțională ar putea să rețină că această infracțiune nu este conformă cu exigența previzibilității și că aplicarea ei ar fi contrară principiului legalității.**

39. O problemă care apare în acest context particular este posibila suprapunere între Legea Republicii Moldova cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17 iunie 2016 și Codul Penal. Pentru a stabili dacă urmărirea penală a îmbogățirii ilicite urmărește un scop legitim și întrunește cerințele legalității, **trebuie stabilită o distincție clară între**

procedura penală și cea non-penală privind elementele constitutive și aplicarea lor: cuantumul diferenței substanțiale dintre valoarea bunurilor/proprietății și veniturile legitime, caracteristicile persoanelor supuse procedurii etc. În caz contrar, dacă se stabilește că procedurile au același efect și același câmp de aplicare din punct de vedere material și personal, pot apărea probleme privind caracterul previzibil, în mod rezonabil, al ingerințelor în respectarea principiilor legalității și *ne bis in idem*.

40. Prin urmare, este important să se clarifice dacă obiectivul articolului 330² din Codul penal se suprapune cu Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, care urmărește stabilirea diferenței substanțiale dintre mijloacele dobândite și valoarea bunurilor obținute, precum și confiscarea bunurilor dobândite dincolo de veniturile legitime.”

II. Pornind de la aceste constatări, consider că era necesar și rezonabil de admis sesizarea și de examinat în fond, în mod sistematic, prevederile legale menționate *supra*.

Chiar la o analiză *prima facie* se observă că este mai mult decât îndoielnică existența unei distincții clare între normele contestate care reglementează două proceduri concurente (una penală și alta non-penală). Elementele constitutive ale ambelor delict, *e.g.* obiectul (combaterea și prevenirea corupției și a îmbogățirii ilicite), subiectul (persoana publică, persoana cu funcție de răspundere sau de demnitate publică), latura subiectivă (intenția) sunt, practic, identice. Chiar și conținutul laturii obiective este identic – dobândirea (deținerea) bunurilor a căror valoare **depășește în mod substanțial** veniturile obținute licit.

În acest sens, examinarea sesizării în fond era necesară pentru a răspunde la întrebarea firească **dacă normele contestate sunt suficient de previzibile**, astfel încât să se poată face o distincție între mecanismul instituit de Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și cel reglementat de Codul penal. Sub acest aspect, este relevantă jurisprudența anterioară a Curții. În Hotărârea nr. 24 din 14 septembrie 2016, la § 78, Curtea a reținut că, **fapte de aceeași natură în materialitatea lor pot constitui fie abateri disciplinare, fie infracțiuni, în funcție de o serie de elemente**, precum importanța obiectului ocrotirii la un moment dat, împrejurările concrete în care s-a săvârșit fapta, felul și intensitatea vinovăției, urmările faptei, posibilitățile de prevenire a faptelor, **elemente care, alături de trăsăturile faptei, concurează la stabilirea diferențiată a gradului de pericol social**, determinând în final atât forma de răspundere pe care o angajează, cât și dozarea sancțiunii în interiorul formei de răspundere respective.

Mai mult, examinarea sesizării în fond ar fi putut acorda posibilitatea identificării unui criteriu obiectiv al gradului de pericol social în cazul infracțiunii de îmbogățire ilicită (articolul 330² din Codul penal) pe baza proporțiilor reglementate de articolul 126 din Codul penal.

Prin urmare, în opinia mea, examinarea acestei sesizări în fond, pe baza articolelor 22 (care garantează legalitatea incriminării), 23 alin. (2) (care garantează principiul calității legii) și 1 alin. (3) (care garantează preeminența dreptului) din Constituție, ar fi oferit posibilitatea evitării riscului de generare a unei jurisprudențe inconsecvente, după caz arbitrar, și a riscului încălcării drepturilor fundamentale.

Judecător al Curții Constituționale

Vladimir ȚURCAN

4 aprilie 2023